

Fondbolagens förening

SWEDISH INVESTMENT FUND ASSOCIATION

Investeringsparkontot i fokus

- bakgrund, nuläge och framtid

Rebecca Jansson, fondekonom Fondbolagens förening

Fredrik Pettersson, chefsanalytiker Fondbolagens förening

Fredrik Hård, ekonom Fondbolagens förening

Oktober 2024

Innehållsförteckning:

Regeringens förslag	3
Detta är ISK	3
Så beräknas ISK-skatten idag	4
Utveckling av schablonskatten	4
Lågavkastande tillgångar på ISK	5
Är ISK skattegynnade?	5
Utveckling antal sparare samt förmögenhet	6
Fondsparandet på ISK	8
Spelar utbildningsnivå någon roll	10

Investeringssparkontot i fokus

Investeringssparkontot (ISK) har fått mycket uppmärksamhet under hösten. Det är inte så konstigt, nu kommer svenska sparare för första gången sen Allemansfonderna få tillgång till ett skattefritt sparalternativ. Vi har sammanställt vad som händer nu men också tittat tillbaka på hur ISK-sparandet har utvecklats sedan det infördes för snart 13 år sedan.

Regeringens förslag om skattefritt sparande på ISK:

Den 5 september 2024 presenterade regeringen ett paket som avser stärka hushållens köpkraft. Paketet ingår i regeringens höstbudget och i paketet ingår ett förslag om skattefritt sparande på ISK. Förslaget innebär:

- De första 150 000 kronor en person sparar på ISK eller i en kapitalförsäkring blir skattefria inkomståret 2025.
- Den skattefria nivån höjs till 300 000 kronor inkomståret 2026.

Källa: Regeringens pressträff den 5 september 2024 [länk](#)

Detta är ISK

ISK infördes år 2012 av den dåvarande regeringen som en ny skatterättslig sparform med en ambition att underlätta för sparare att investera i bland annat fonder och aktier. Syftet med reformen var dels att förenkla deklARATIONERNA, dels att minska de inlåsnings effekter som uppstår på sparandemarknaden vid konventionell beskattning.

Den konventionella beskattningen innebär att utdelningar och kapitalvinster beskattas med 30 procent och kapitalförluster är avdragsgilla mot kapitalvinster. Utöver det så finns en mindre schablonbeskattning på 0,12 procent för fondinnehav. När det gäller ISK tas ingen skatt ut på utdelningar eller realiserade vinster när spararna byter eller säljer fonder och aktier, i stället tas en schablonskatt ut varje år vare sig sparandet har ökat eller minskat i värde. Ursprungligen utgjordes schablonskatten på ISK av 30 procent av statslåneräntan. År 2016 beslutades att höja underlaget för skatten till statslåneräntan plus 0,75 procentenheter, och 2018 höjdes underlaget

ytterligare. Idag uppgår schablonskatten till 30 procent av statslåneräntan plus 1 procentenhet, dessutom finns sedan 2016 ett golv för ränteunderlaget som uppgår till 1,25 procent.

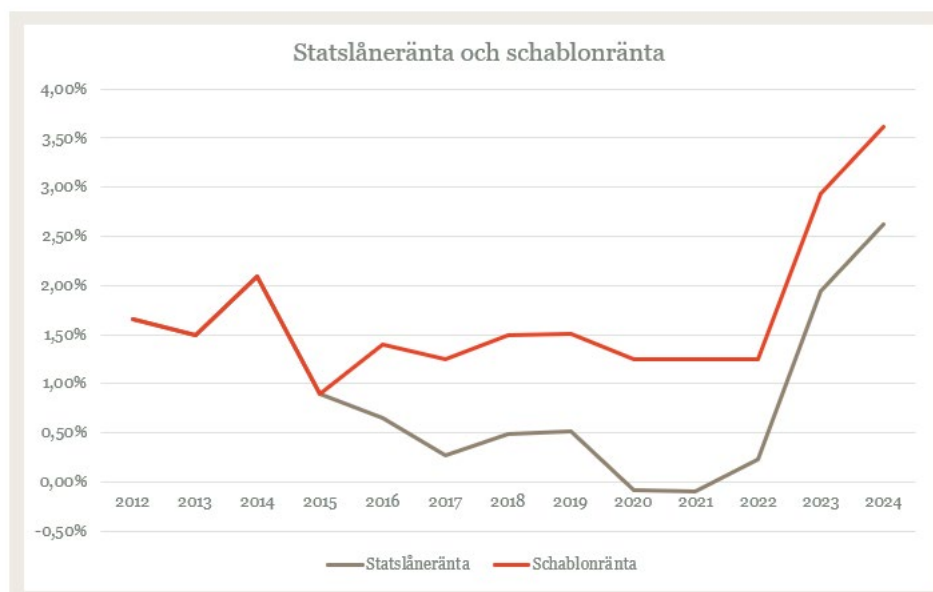
Så beräknas ISK-skatten idag

Den skatt man betalar på ett ISK bestäms i tre steg: 1) kapitalunderlaget 2) schablonintäkten och 3) schablonskatten. Kapitalunderlaget beräknas genom att summera värdet av tillgångarna på ISK-kontot vid ingången av varje kvartal (det vill säga den 1 januari, 1 april, 1 juli och 1 oktober) och lägga till alla insättningar under inkomståret, sedan dela beloppet med fyra. Schablonintäkten är kapitalunderlaget multiplicerat med statslåneräntan den 30 november året innan inkomståret plus en procentenhet (med ett golv på 1,25 %). Schablonskatten är 30 % av schablonintäkten.

Som ISK-innehavare behöver du dock inte göra dessa beräkningar själv. Institutet som tillhandahåller ISK-kontot (till exempel banken eller fondbolaget) beräknar schablonintäkten och skickar det till Skatteverket. Schablonintäkten, som du betalar 30 % skatt på, förtrycks i deklarationen. Schablonskatten dras alltså inte från ISK-kontot, utan räknas med i deklarationen.

Utveckling av schablonskatten på ISK för inkomståren 2012–2024

I grafen nedan visas schablonräntan respektive statslåneräntan mellan åren 2012–2024. Trots att statslåneräntan sjönk kraftigt under 2012–2020 låg schablonräntan kvar på ungefär samma nivå på grund av man införde ett påslag och ett golv. Det kan konstateras att schablonräntan har varit som lägst år 2015 (0,90 %), och som högst år 2024 (3,62 %), medan medelvärdet för de tretton åren har varit 1,70 %.

Källa: Riksgälden, Skatteverket

Inkomstår	Statslåneränta (SLR)	Beräkningsgrund schablonränta	Schablonränta	Schablonskatt
2012	1,65%	SLR	1,65%	0,495%
2013	1,49%	SLR	1,49%	0,447%
2014	2,09%	SLR	2,09%	0,627%
2015	0,90%	SLR	0,90%	0,270%
2016	0,65%	SLR + 0,75%, Golv 1,25%	1,40%	0,420%
2017	0,27%	SLR + 0,75%, Golv 1,25%	1,25%	0,375%
2018	0,49%	SLR + 1%, Golv 1,25%	1,49%	0,447%
2019	0,51%	SLR + 1%, Golv 1,25%	1,51%	0,453%
2020	-0,09%	SLR + 1%, Golv 1,25%	1,25%	0,375%
2021	-0,10%	SLR + 1%, Golv 1,25%	1,25%	0,375%
2022	0,23%	SLR + 1%, Golv 1,25%	1,25%	0,375%
2023	1,94%	SLR + 1%, Golv 1,25%	2,94%	0,882%
2024	2,62%	SLR + 1%, Golv 1,25	3,62%	1,086%

Källa: Riksgälden, Skatteverket

En median-ISK-sparare har 78 000 kronor på ISK. När schablonräntan var som lägst, år 2015, var schablonskatten för denne sparare 211 kronor, och när schablonräntan var som högst, år 2024, blev skatten 847 kronor, vilket är ett fyra gånger så högt belopp.

Lågavkastande tillgångar på ISK

Tumregeln idag är att inte ha tillgångar på ett ISK som förväntas ge en lägre avkastning än schablonräntan, då lönar det sig inte med denna sparform. För 2024 innebär det tillgångar som förväntas ge en lägre avkastning än 3,62 %. Men i och med regeringens nya förslag gäller inte tumregeln längre: ett sparande upp till 150 000 kronor blir skattefritt från och med 2025. Från och med 2026 blir sparbelopp upp till 300 000 kronor skattefria. Detta innebär att även räntebärande tillgångar med lägre förväntad avkastning kan passa på ett ISK i och med de nya reglerna.

Är ISK skattegynnade?

När de nya reglerna träder i kraft blir det enkelt att svara på om ISK är skattegynnade. För kapital upp till beloppsgränsen på 150 000 kronor för 2025 och 300 000 för 2026 blir det skattegynnade, jämfört med att till exempel spara i fonder med vanlig kapitalvinstbeskattning. Även innan dess har det, bland spararna, varit lite av en accepterad sanning, även om schablonräntan som vi visat ovan, varierat ganska kraftigt.

När ISK infördes gjordes beräkningar som påvisade en effektiv skattesats¹ på ISK-sparande om drygt 19 %, att jämföra med den effektiva skattesatsen på sparande med konventionell beskattning, dvs. knappt 29 % (Prop. 2011/12:1 s. 386 ff). Vidare ansågs denna skillnad i effektiv skattesats vara befogad (s. 345).

“Regeringen anser att den lägre effektiva skattesatsen är motiverad eftersom hushållens långsiktiga sparande i direktägda finansiella tillgångar bör uppmuntras. Eftersom sparande på ett investeringssparkonto inte är bundet kan sparformen samtidigt utgöra ett buffertsparande och erbjuda goda möjligheter att spara ihop till riskkapital för eget entreprenörskap.”

Skillnaden i effektiv skatt mellan sparande på ISK och sparande med konventionell beskattning har minskat som en direkt följd av den justerade schablonavkastningen på ISK. Sedan förändringen 2018 beräknas den effektiva skattesatsen för sparande på ISK uppgå till drygt 23 %.

Även oaktat förändringen av den effektiva skattesatsen på ISK-sparande har det diskuterats om ISK varit en skattemässigt gynnad sparform eller inte.

I tidskriften Ekonomisk Debatt har Lundberg (2017) samt Farago, Hjalmarsson och Kiss (2023) argumenterat för att ISK inte med självklarhet varit skattemässigt gynnat - inte ens med sin ursprungliga utformning av skattevillkoren. I stället betraktas konventionell beskattning under mångaförhållanden, och i synnerhet med nu rådande villkor för ISK-beskattningen, som fördelaktigt för långsiktigt sparande.

Det huvudsakliga argumentet som förs fram är att en analys endast utifrån de effektiva skattesatserna förbiser att schablonbeskattningsmodellen som gäller ISK de facto innebär en överföring av risk från staten till individen med ett sparande på ISK. Lundberg hävdar följande: “För skattebetalaren utgör konventionell kapitalbeskattning en försäkring mot stora svängningar eftersom staten, lite förenklat, tar 30 % av både kapitalvinster och kapitalförluster. Detta försvinner med ISK, eftersom beskattningen då baseras på investeringens storlek och inte på dess avkastning. För statens del innebär ISK en mindre men stabilare inkomstström.”

Liknande slutsats kom Riksrevisionen fram till i sin granskning 2018²: ”Investeringsparkonto är inte skattemässigt tydligt förmånligt”.

Slutsatsen bör vara att 2025 blir ISK skattegynnat för sparande upp till 150 000 kronor, 2026 för sparande upp till 300 000 kronor, men för överstigande belopp går det inte att slå fast att ISK är skattegynnat.

Utveckling antal sparare samt förmögenhet

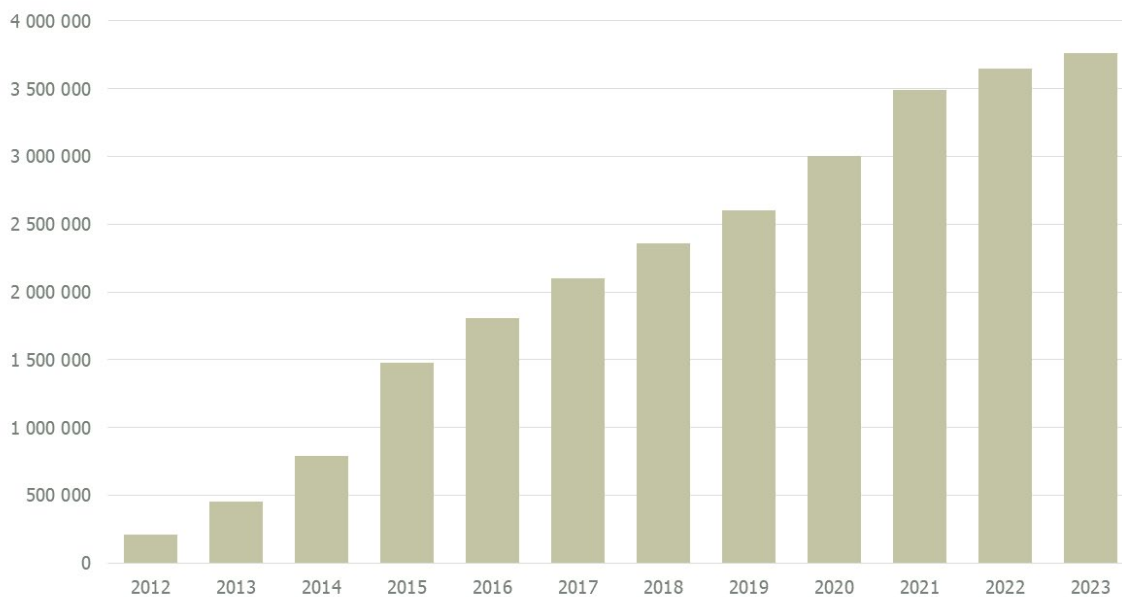
Det saknas officiell statistik över sparandet på ISK, men viss information går att hämta från Skatteverket. Från den framgår att antalet unika innehavare av ISK-konto uppgick till ca 3,8 miljoner 2023.

¹ “Med effektiv skattesats avses det faktiska skatteuttaget i förhållande till den sanna ekonomiska

inkomst som skatten avser”, Prop. 2011/12:1 s. 387

² Källa: ”Investeringsparkonto – en enkel sparform i ett komplext skattesystem (RIR 2018:19, s.7)

Antal innehavare av ISK-konto (unika innehavare)

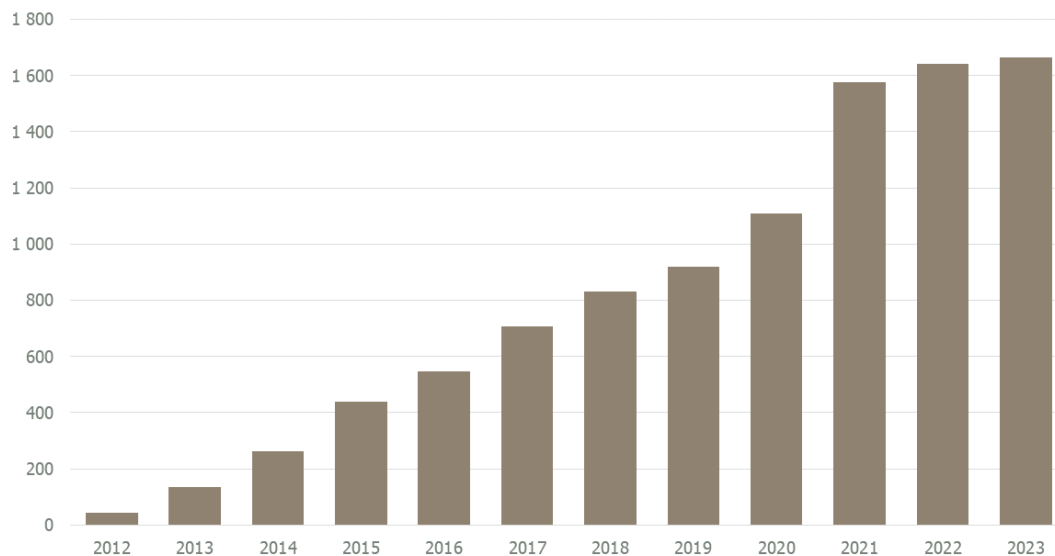
Källa: Skatteverket

Ökningen har varit kraftig under de 12 år som diagrammet visar, för att under 2022 och 2023 plana ut. Det är alltså många som gynnas av de nya skattereglerna och troligtvis kommer det att locka till sig fler sparare till ISK.

Vidare publicerar Skatteverket hur stor den samlade schablonintäkten (mkr) varit för respektive beskattningsår. Genom om att dividera denna med schablonräntan fås en uppskattning³ av total förmögenhet på ISK. 2023 uppgick förmögenheten till 1 665 miljarder kronor.

³ Obs, det blir ingen exakt uppskattning eftersom kapitalunderlaget på ISK inte beräknas på värdet per den 31/12.

Uppskattad förmögenhet på ISK-konto (mdkr)

Källa: Skatteverket, beräkningar Fondbolagens förening

Utvecklingen har viss likhet med antalet innehavare, en kraftig ökning 2012–2021 som sedan stagnerar under 2022 och 2023.

Fondsparandet på ISK

Som tidigare nämnts saknas officiell statistik över sparandet på ISK. Fondbolagens förening försöker sedan 2014 mäta fondsparandet som sker via ISK. Oftast har dock inte fondbolaget tillgång till vem slutkunden är och ISK-sparandet i statistiken blir därför en underskattning⁴.

⁴ ISK i Fondbolagens förenings statistik = de fall fondbolag och ISK-institut ingår i samma koncern. Övriga fondbolag har det finansiella företaget som erbjuder ISK som motpart och vet därmed inte vilken typ av sparande det gäller. Detta sparande hamnar därmed under kategorin ”förvaltarregistrerade fondandelar” liksom annat förvaltarregistrerat fondsparande.

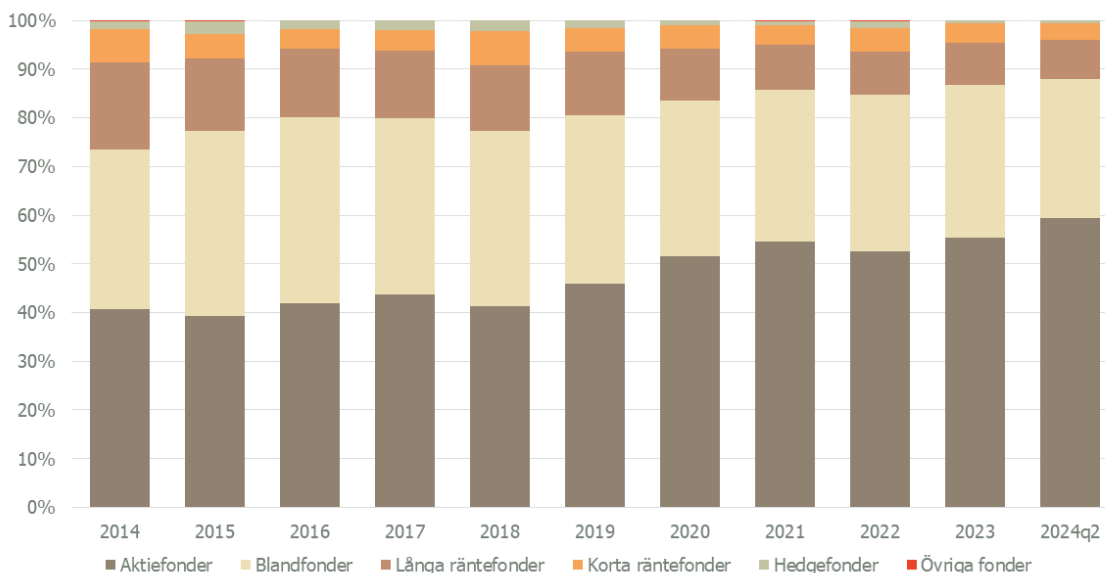
Fondförmögenhet 2024-06-30, mdkr	
Hushållens direktsparende	602
ISK	716
IPS	173
Fondförsäkring	1 784
PPM	2 502
Förvaltarregistrerat	818
Hushållens ideella org.	144
Svenska företag	873
Övriga	165
TOTALT	7 777

Källa: Fondbolagens förening

En kvalificerad uppskattning är att en stor del av det förvaltarregistrerade fondsparandet också sker via ISK. Antar vi att 50 % av detta också utgör ISK-sparande blir fondförmögenheten 1 125 miljarder kronor i stället för 716 miljarder kronor.

Används denna uppskattning för fördelningen av ISK-fondsparandet för att fördela sparandet per fondtyp ger det följande fördelning:

Fondförmögenheten på ISK (inkl. 50% förv.reg.) fördelat på fondtyp

Källa: Fondbolagens förening

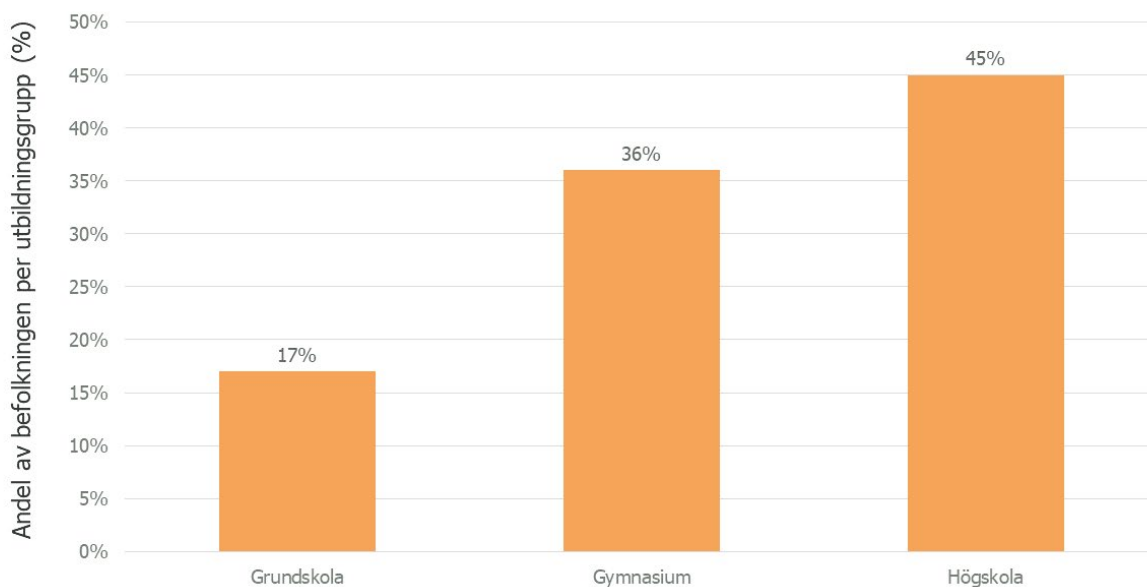
Det kan konstateras att 2024 var 88 % placerat i aktie- eller blandfonder, vilket inte är förvånande givet att ISK-beskattningen hittills styrt mot tillgångsslag med högre förväntad avkastning såsom aktier.

Tittar vi på nettosparandet kan konstateras att fondspararna uppskattar ISK. Summerat för 2014-2024q2 uppgick nettosparandet via ISK till 360 miljarder kronor⁵, och under samma period har fondspararna nettosålt fonder från sitt direktsparende (det med kapitalvinstbeskattning) för 208 miljarder kronor.

Spelar utbildningsnivå någon roll för om man har ISK eller inte?

Med hjälp av registerdata⁶ från 2020 kan vi se om utbildningsnivå spelar roll för om man sparar via ISK eller inte. Man skulle kunna anta att de med högre utbildningsnivå i större utsträckning läser på och snappar upp när nya beskattningsförutsättningar införs, och så verkar också vara fallet. Av de med grundskoleutbildning hade 17 % ett ISK-sparande 2020 jämfört med 45 % för de med högskoleutbildning.

Fondägande via ISK per utbildningsnivå 2020

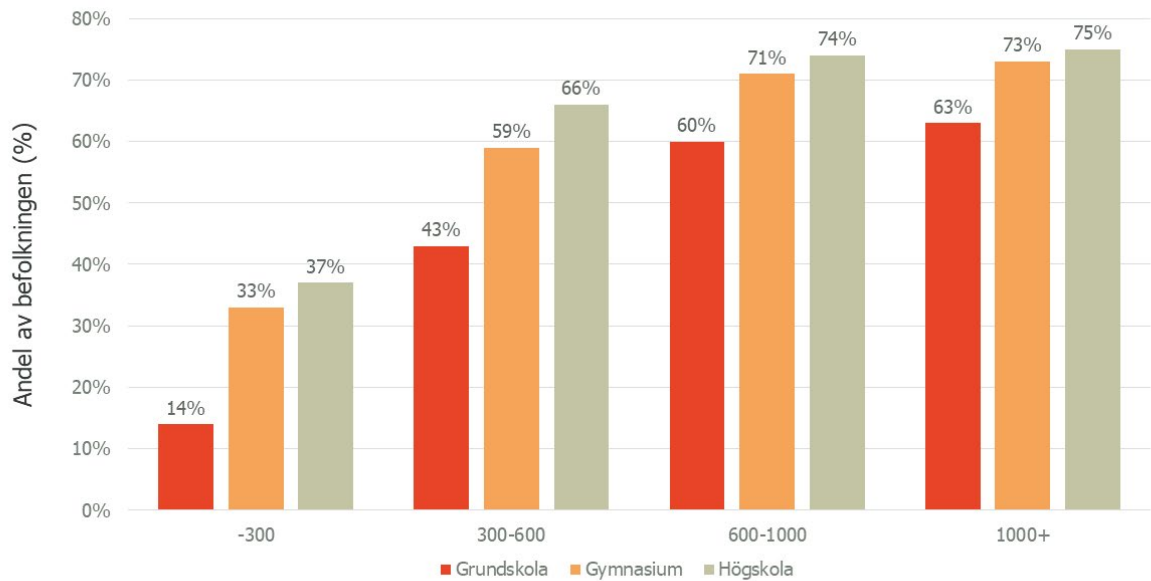
Källa: Fondägandets struktur i Sverige: En empirisk undersökning - uppdatering fram till 2020.

Utbildningens betydelse för sparande i fonder via ISK kan påverkas av hur stor inkomst man har, och därigenom hur stora möjligheter man har att sätta in mera pengar. Därför är det intressant att se på hur sparare samma inkomstgrupp skiljer sig åt om dessa delas upp efter utbildningsnivå.

⁵ 460 mdkr om vi räknar med 50% av nettosparandet i kategorin förvaltarregistrerat.

⁶ Se Waldenström/Fondbolagens förening [länk](#)

Fondägande via ISK per utbildningsnivå och inkomstklass 2020

Källa: Fondägandets struktur i Sverige: En empirisk undersökning - uppdatering fram till 2020.

Det visar sig att även för sparare inom samma inkomstgrupp ökar sannolikheten att ha ISK-sparande med utbildningsnivån.